

Způsoby přechodu do útoku

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka V. V. Krysanova, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřejněný v sovětském časopise „VOJENNAJA MYSL“, čís. 11/1978.

Zkušenosti z vedení útočných operací v minulých válkách svědčí o neustálém zvyšování manévrovosti bojové činnosti. V tomto směru je jedním z objektivních ukazatelů tempo útoku vojsk. V manévrovém období první světové války dosahovalo tempo v útočné operaci 6–8 km za 24 hodin. Ve druhé světové válce se průměrné tempo operace zvýšilo. V útočných operacích sovětských vojsk dosahovalo 20–40 km za 24 hodin a v některých případech i více. Použití jaderných zbraní a značné zvýšení bojové síly i pohyblivosti vojsk mohou přispět k ještě většímu manévrovému a rozhodnému charakteru útočných operací.

Co je základem procesu narůstání dynamiky útočných operací?

Mezi nejdůležitější faktory patří změny v prostředcích ozbrojeného zápasu a ve způsobech vedení útoku.

Ve druhé světové válce zahajovala vojska útok nejčastěji z přímého dotyku s nepřítelem. Vojska byla před útokem ve výchozím prostoru pro útok, předem ženině vybudovaném, bezprostředně před předním okrajem obrany nepřítele. Vojska vedla útok po silné dělostřelecké přípravě. Tento způsob vyžadoval včasné soustředění velkého množství pěchoty, dělostřelectva, tanků (SHD) a dalších sil i prostředků v bezprostřední blízkosti od nepřítele. Protože při zahájení útoku byla

vojska v obraně, bylo nutné k zaujetí výchozího postavení pro útok částečně je přeskupit k vytvoření bojové sestavy pro útok. Celá příprava k operaci probíhala v bezprostřední blízkosti od nepřítele.

Na základě zavedení a hromadného použití tankových a mechanizovaných vojsk, letectva a dalších prostředků boje byl útok v letech Velké vlastenecké války obohacen o nový způsob — o přechod do útoku z chodu. Většinou jej vojska používala v průběhu rozvíjení operací, při průlomu mezilehlých obranných postavení nebo při zasazování druhých sledů, rychlých skupin a záloh do sražení.

Přesto hlavním způsobem přechodu do útoku zůstával nadále útok z přímého dotyku s nepřítelem.

V poválečném období, v průběhu prvních deseti let, rozvíjelo se vojenské umění na základě zobecnění bojových zkušeností z minulé války a s přihlédnutím ke změnám v technické vybavenosti a organizační struktuře vojsk, i k názorům pravděpodobného nepřítele na vedení obrany. S postupným zaváděním jaderných zbraní do vojsk došlo k přepracování mnohých teoretických zásad vojenské umění, ke změnám názorů na způsoby bojové činnosti, především na její hlavní druh — útok.

Hlavním způsobem přechodu do útoku byl útok z chodu z výchozích prostorů,

vzdálených několik desítek kilometrů od předního okraje obrany nepřítele. Přechod do útoku začínal okamžitě po rychlém a utajeném přesunu vojsk z hloubky. Organizace útoku probíhala ve výchozím prostoru. Zvýšenou pozornost zasloužovala práce velitelů a štábů v terénu.

Byla-li v letech druhé světové války tendence přibližovat výchozí prostor pro útok bezprostředně k přednímu okraji obrany nepřítele, potom v poválečném období byla snaha v širším měřítku využívat způsobů přechodu vojsk do útoku s přesunem z hloubky. Současně však vojenské umění i nadále uznávalo útok z přímého dotyku s nepřítelem.

Vojska mohou tedy útočit na obranu nepřítele z chodu z prostorů soustředění nebo s plánovitou přípravou z přímého dotyku s nepřítelem. Útok z přímého dotyku s nepřítelem mohou vést v těch případech, kdy je nepřítel předešel v rozvíjení, připravil a zaujal obranu. Tohoto způsobu přechodu do útoku mohou také použít v důsledku převahy sil nepřítele, nevýhodných terénních podmínek, někdy i potíží při zabezpečování (zásobování) vlastních vojsk. Útok z chodu může být pravidlem v těch případech, kdy nepřítel spěšně zaujal obranu, nebo útočník má dostatečně množství jaderných zbraní.

Těchto způsobů vojska používají v závislosti na podmínkách situace, bojovém úkolu a stupni pohotovosti jak vlastní, tak i nepřítel. V soudobých operacích neustále nabývá na významu útok z chodu. Jedním z hlavních důvodů je motorizace a mechanizace pozemních vojsk, která odstranila dosavadní rozpor mezi tankovými vojsky a soudobou pěchotou. Zjevný vývoj pěchoty a růst jejich manévrových možností byly charakteristické pro armády všech států.

V důsledku dalšího rozvoje tankové a mechanizované techniky, hromadného vybavení vojsk samohybným dělostřelectvem a vrtulníky různého určení došlo ke značnému zvýšení pozemní a vzdušné mobility pozemních vojsk, jejich palebných možností a úderné síly. Vysoká manévrovost se stala jedním z hlavních rysů vedení boje a operace.

To mělo za následek další vývoj způsobů přechodu do útoku. Současně s vedením útoku z chodu z výchozího prostoru vznikl názor na možnost zahájení útoku bezprostředně po přesunu. Tohoto způsobu je možné použít v těch případech, kdy nepřítel má menší počty a narušenou bojovou pohotovost, nebo v těch případech, kdy použití tohoto způsobu je pro nepřítele překvapením. Vojska přitom zahajují útok bez zdlouhavé přípravy zpravidla proti

oslabenému nebo nedostatečně připravenému nepříteli, a dále při zasazení příslušných záloh do sražení k rozvíjení útoku.

Použití tohoto způsobu útoku spočívá v tom, že organizované a včasné zasazení do boje (sražení) bezprostředně po přesunu poskytuje aktivní straně řadu výhod. Především je to předejití nepřítele v činnosti, možnost vedení nenadálých úderů do boku a týlu a dosažení úspěchu v celku nejen stejnými, ale i menšími silami.

Tyto způsoby přechodu vojsk do útoku, jak z chodu, tak bezprostředně po přesunu, vznikly již v průběhu minulé války a jejich další rozvoj v současné době je rozhodující tendencí v operačním umění pozemních vojsk. Stačí říci, že od roku 1942 nebylo ani jedné útočné operace sovětských vojsk, ve které by chyběl v její přípravě a průběhu přesun, včetně přesunu na velké vzdálenosti. Analýza celé řady operací svědčí o tom, že z celkové doby připadalo v průměru 30–35 % na vedení boje, 25–30 % na odpočinek a přeskupení a přibližně 40 % na přepravu a přesuny vojsk.

Analýza vedení útočných operací v období Velké vlastenecké války v celku svědčí o tom, že útok bezprostředně po přesunu používala většinou tanková a mechanizovaná vojska, zpravidla při rozvíjení úspěchu v hloubce a na nepřítele, který spěšně přešel do obrany.

V soudobých podmínkách, kdy motorizace a mechanizace pozemních vojsk dosáhla vysoké úrovně, vznikají velmi široké možnosti pro přechod do útoku jak z chodu po přesunu vojsk z vyčkávacích prostorů, tak i bezprostředně po přesunu. Těchto způsobů mohou používat všechny vševojskové svazky pozemních vojsk a ne pouze tankové, jak tomu bylo dříve. To můžeme vysvětlit tím, že tendence rozvoje svazků pozemních vojsk v současné době jde cestou vysoké motorizace. V podstatě všechny svazky jsou dnes tankové nebo mechanizované. Současně s tím značně narůstá dynamičnost soudobých operací, zvětšuje se rozsah přesunů v průběhu boje a operace. To bezesporu předurčuje rozšíření pravděpodobnosti vedení bojové činnosti bezprostředně po přesunu. Vyplyvá to i ze zkušeností z lokálních válek.

Bojová činnost bezprostředně po přesunu byla charakteristická pro tanková a mechanizovaná vojska ve válce na Blízkém východě. Speciální rychlé skupiny a jednotky spojovaly údery a výpady zpravidla s přesuny a boj zahajovaly bezprostředně po jejich ukončení. Analýza vojskových cvičení a manévrů ukazuje, že až

70 % zásob motohodin spotřebovala vojska na přesuny v pochodových sestavách.

Zvláště častá může být bojová činnost bezprostředně po přesunu v podmínkách jaderné války. V této situaci budou vojska vést boj a sražení, nejen při přímém střetnutí stran, ale také formou oboustranných mohutných jaderných a palebných úderů, kdy vojska budou od sebe značně vzdálena. V těchto podmínkách dokončení zničení nepřítelů a obsazení jeho území vyžaduje od vojsk rychlý přesun a zahájení boje s nepřátelskými vojsky, která si uchovávala bojeschopnost. Vedení bojové činnosti bezprostředně po přesunu bude napomáhat rovněž široké používání vzdušných výsadkových a aeromobilních vojsk. Jejich vznik má za následek, že pozemní vojska vedou bojovou činnost ve třech rozměrech. Jsou schopna používat také „obchvatu vzduchem“ a rozdělovat nepřítelů nejen čelně, ale také současně v hloubce.

Toho dosahují vedením jaderných a palebných úderů, čelních roztržných úderů pozemních vojsk, vysazením taktických a operačních výsadků do týlu a činností aeromobilních vojsk, která vedou úder ze vzduchu. V důsledku toho dochází k rozšiřování sféry ozbrojeného zápasu, která zahrnuje také vzdušný prostor (třetí rozměr), ke zvýšení jeho rozhodnosti a dynamičnosti. Rychlý spád bojové činnosti a náhlé změny situace budou vést k nepředvídaným situacím, které donutí vojska zahajovat bojovou činnost bezprostředně po přesunu.

Zkušenosti z války a současné názory na vedení boje a operace svědčí o tom, že bojovou činnost bezprostředně po přesunu mohou vojska vést v různých podmínkách operačně taktické situace. Může vzniknout převážně při přesunu a zasazování druhých sledů a záloh do sražení k rozvíjení úspěchu i v dalších případech.

Přitom nejúčinnější je útok bezprostředně po přesunu proti nepříteli, který spěšně přešel do obrany. Jednou z hlavních podmínek úspěchu je sladění palby, úderů a manévru, zvláště v bojové činnosti s použitím jen klasických prostředků ničení.

Velká vlastenecká válka přesvědčivě potvrdila důležitý význam záloh a jejich plánovitého přidělování frontům v průběhu bojů. V budoucnosti rozsah přesunů vojsk z hloubky, přeskupení v rámci jednoho válečného a mezi válečnými k okamžitému jejich zasazení mohou být ještě větší. Zálohy můžeme zasazovat do sražení k narůstání úsilí prvních sledů, využívat k vytváření úderných uskupení na nových směrech k vystřídání vojsk, která utrpěla velké ztráty, a k jiným cílům. Přitom

můžeme zasadit vojska na přesunu do sražení z chodu bez dlouhé přípravy, někdy i bez zaujetí speciálních prostorů soustředění.

Bojovou činnost bezprostředně po přesunu můžeme široce uplatnit na začátku války, zvláště při překvapivém zahájení válečné činnosti. Nemůžeme vyloučit, že tento způsob bude tvořit hlavní obsah pohraničních sražení, která organicky zahrnují úder bezprostředně po přesunu a přesun po úderu.

Stále rostoucí význam přesunu v soudobé válce se projevuje také ve změnách názorech na jeho místo a úlohu při vedení bojové činnosti. To není náhoda. Vždyť s celkovým rozvojem vojenství probíhá také vývoj obsahu ustálených názorů, včetně obsahu „pochodu“, který se stal neoddelitelnou součástí boje a operace.

Např. velení USA pokládá přesun za součást všech druhů bojové činnosti vojsk. Přitom zdůrazňuje, že ve většině případů zejména po přesunu může dojít k zahájení boje a sražení. Z těchto hledisek hodnotí také druhy přesunů vojsk. Při taktických přesunech předvídá možnost střetnutí s nepřítelům na přesunu nebo možnost přechodu do bojové činnosti okamžitě po vyjití vojsk do stanoveného prostoru. Dokonce při přeskupení vojsk z týlu k přednímu okraji, kdy hlavní pozornost věnuje nejúčinnějšímu využití dopravních prostředků vyžaduje, aby vojska byla v pohotovosti po přesunu zahájit boj např. proti výsadkům, ale i v dalších případech, kdy je možné střetnutí s nepřítelům. Pokud se týče bezprostředně bojové činnosti, potom při vedení útoku je novinkou zavedení pojmu „přibližování“, které předpokládá přesun a rozvíjení před předním okrajem obrany.

Také v armádě NSR odborníci počítají s tím, že bojová činnost je v mnoha případech pokračováním přesunu vojsk. Za této situace dávají přednost rychlé činnosti, usměrněné k dosažení překvapení. Zdůrazňují, že rychlý přesun a překvapení při rozvíjení po přesunu ve spojitosti s palbou vojsk v útoku vytvoří potřebnou převahu sil a prostředků nad nepřítelům.

Názory na současné způsoby bojové činnosti vojsk v armádách hlavních států NATO jsou v souladu s jejich poválečnou koncepcí vést útok podle nového principu, tj. principu manévrovosti, který nejvíce odpovídá požadavkům budoucí války.

Těmto požadavkům také odpovídá tendence přechodu do útoku z chodu nebo bezprostředně po přesunu.

Sovětská vojenská věda vždy tvůrčím způsobem přistupovala k rozvíjení a používání způsobů bojové činnosti vojsk.

Jedním z jejích hlavních principů je aktivnost, rozhodná činnost, neustálá snaha k získání a udržení iniciativy.

Zvládnutí umění organizovat bojovou činnost bezprostředně po přesunu v soudobých podmínkách je perspektivní a důležitá z hlediska udržení iniciativy.

Organizace útoku bezprostředně po přesunu má své zvláštnosti. Bude probíhat ve velmi krátké době, v průběhu rychlého přibližování stran, v intenzivní boji o získání času, vybojování a udržení iniciativy, v náhlých a častých změnách situace. Tyto zvláštnosti značně ovlivní celou práci při organizaci bojové činnosti a předurčují podmínky jejího úspěchu. Toho můžeme dosáhnout včasným uskutečněním nezbytných opatření. Jsou to např.:

- rychlé přijetí rozhodnutí a doručení úkolů vojskům;
- včasné vytvoření potřebného uskupení sil a prostředků, které odpovídá zámyslu plánované činnosti;
- včasné předsunutí a rozvinutí palebných prostředků s cílem předejít nepříteli ve vedení jaderných a palebných úderů;
- rychlé zabezpečení přesunu a rozvinování vojsk.

Na základě zvláštností organizace útoku bezprostředně po přesunu budeme rozhodnutí na plánovanou činnost většinou přijímat na mapě v průběhu přesunu vojsk k obraně nepřítelů. V tom případě budeme úkoly určovat formou bojových nařízeních. Organizaci součinnosti a zabezpečení bojové činnosti můžeme uskutečňovat (umožní-li to situace) v prostoru poslední zastávky (denního odpočinku) nebo v prostoru těsně před zasazením do srážky. To potvrzují i zkušenosti z války, kdy k organizaci bojové činnosti tankových a mechanizovaných svazků i k vytvoření potřebného uskupení sil a prostředků při útoku bezprostředně po přesunu docházelo v průběhu přesunu s rozvíjením z chodu nebo se zastávkou k upřesnění bojových úkolů a součinnosti v terénu, doplnění bojových prostředků apod.

Po skončení této činnosti se přemístil velitel k přednímu okraji obrany nepřítelů, kde upřesňoval v terénu své rozhodnutí, vydával podřízeným upřesněné úkoly a řídil přesun a rozvíjení vojsk. Tyto zkušenosti si uchovávají v mnoha směrech svůj význam i v současných podmínkách. Můžeme jich využít s přihlédnutím ke změnám v operačně taktické situaci.

Výjimečný význam při organizování bojové činnosti bezprostředně po přesunu má splnění opatření v otázkách velení vojskům v krátké době.

Umění organizovat činnost vojsk a řídit je v dynamické situaci je projevem především vysokého odborného mistrovství velitelů a štábů, jejich schopnosti hluboce předvídat průběh operací a rovněž rychle přijímat odpovídající rozhodnutí, v krátké době vydávat úkoly vykonavatelům. Vzhledem k vysoké dynamičnosti rozvoje situace můžeme vylénit v procesu organizace bojové činnosti samostatná období, a to přijetí rozhodnutí, vydání bojových úkolů, organizace součinnosti a zabezpečení. Tato období mohou být časově různě dlouhá nebo sloučená. Jednotlivé prvky rozhodnutí zpracováváme již v průběhu ujasnění úkolů. Bojová nařízení vojskům můžeme vydávat na základě zámyslu, před konečným přijetím rozhodnutí. Takto organizovaná souběžná práce při organizaci útoku bezprostředně po přesunu bude jednou z hlavních podmínek úspěšné činnosti vojsk.

Nejvýhodnější podmínky pro organizaci a vedení útoku bezprostředně po přesunu mohou vzniknout v případě, že vojska dostanou bojový úkol, jsou-li poměrně v kompaktním uskupení, např. v prostoru soustředění (zastávky, odpočinku). Tam mohou účinně organizovat bojovou činnost a vytvořit odpovídající útočné uskupení vojsk.

Vytvoření vhodného uskupení při rozvíjení bezprostředně po přesunu má některé zvláštnosti:

1. Vytvoření uskupení ve všech případech nesmí být předčasný.
2. V průběhu rozvíjení musí být vojska schopna uskutečnit jakýkoli neočekávaný manévry.
3. Rozvíjení nesmí trvat dlouho, aby nepřítel při zjištění rozvíjení vojsk nestačil přijmout účinná protipatření.
4. Rozvíjení musí skončit přechodem do útoku ihned po jaderných a palebných úderech na nepřítel.

Proto vytvoření úderného uskupení vojsk při přechodu do útoku bezprostředně po přesunu vyžaduje zvláštní umění. Jak svědčí zkušenosti z minulých válek, takové uskupení musí zabezpečit vedení mohutného prvního úderu z chodu k prolovení obrany nepřítelů do velké hloubky a k rozvinutí taktického úspěchu v operační. Hlavní zásadou vytváření úderného uskupení bezprostředně po přesunu je využití pohyblivosti, rychlosti a utajené soustředění úsilí na hlavním směru k vedení rozhodného úderu.

Při vytváření úderného uskupení bezprostředně po přesunu má velký význam činnost k předejití nepřítelů, tj. předejití v rozvíjení, zaujetí výhodných prostorů, vedení jaderných a palebných úderů.

Ničení nepřítele jadernými údery a palbou musíme zahájit na maximální vzdálenost do přiblížení vojsk obou stran. S postupným přibližováním vojsk musí ničivé účinky na nepřítele narůstat, až k vybojování a udržování jaderné a palebné převahy. Proto při přijetí rozhodnutí k vytvoření uskupení vojsk je důležité především zhodnotit možnosti předejit nepřítele zejména použitím prostředků ničení v souladu s konkrétně vzniklou situací.

Zvláště těžké budou podmínky pro vytvoření úderného uskupení vojsk, která jsou na přesunu na omezeném počtu os. Situace se může vytvořit tak, že vojska budeme zasazovat do sražení z chodu postupně podle toho, jak budou vycházet do určených prostorů. V souvislosti s tím, bude mít velký význam určení základu účelného uskupení vojsk pro útok bezprostřed-

ně po přesunu již v době vytváření pochodové sestavy.

Jak ukazují zkušenosti z minulé války, při přeskupování a přesunech v podmínkách možného střetnutí s nepřítelem vytvářela pochodová sestava jakousi svinutou operační sestavu. 2. gardová tanková armáda (březen 1945) měla pochodovou sestavu ve dvou sledech, které měly v dalším působit jako odpovídající sledy operační sestavy armády. Před hlavními silami se přesunovaly předsunuté odřady, zajištění a další síly a prostředky, které tvořily svérázný prvek pochodové sestavy, tj. sled zabezpečení rozvinování vojsk. Tak se vojska včas přesunovala do stanoveného prostoru (na určenou čáru) a rychle rozvinula do bojové sestavy. Této zkušenosti můžeme využívat i v současných podmínkách.

Ozbrojený zápas je mnohotvárný a podmínky jeho vedení jsou různé. K dosažení úspěchu v soudobých operacích musíme využít celého rozsahu forem a způsobů vedení bojové činnosti. Jak ukazuje vývoj způsobů přechodu vojsk do útoku, jsou určité historické tendence v jejich rozvíjení, se kterými musíme počítat jak ve vojenské teorii, tak i ve vojenské praxi.